

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Επιμέλεια: Καλλίστη Λιβανού, Φιλολόγος

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ «ΠΟΛΙΤΙΚΑ», ΕΝΟΤΗΤΕΣ 15, 16

A. ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, καὶ τίς ἐκάστη καὶ ποῖα τίς, σχεδόν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτέ ἐστιν ἡ πόλις. Νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πράξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ὀλογαρχίαν ἢ τὸν τύραννον· τοῦ δέ πολιτικοῦ καὶ τοῦ νομοθέτου πᾶσαν ὀρωμεν τὴν πραγματείαν οὔσαν περὶ πόλιν, ἢ δέ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τίς. Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις τῶν συγκειμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὄλων μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δηλον ὅτι πρότερον ὁ πολίτης ζητητέος· ἢ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πληθός ἐστιν. Ὅστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις· οὐ γὰρ τὸν αὐτόν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἐστὶ γὰρ τις ὅς ἐν δημοκρατία πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχίᾳ πολλάκις οὐκ ἐστὶ πολίτης.

Ὁ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν που πολίτης ἐστίν (καὶ γὰρ μέτοικοι καὶ δούλοι κοινωνοῦσι τῆς οἰκίσεως, οὐδ' οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι (τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπὸ συμβόλων κοινωνοῦσιν)... πολίτης δ' ἀπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς ... Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ πολίτης, ἐκ τούτων φανερόν· ᾧ γὰρ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς καὶ κριτικῆς, πολίτην ἤδη λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως, πόλιν δέ τὸ ὄν τοιούτων πληθὸς ἰκανόν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἶπεῖν.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε το παρακάτω απόσπασμα: «Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, ... ἀμφισβητεῖται πολλάκις»

(Μονάδες 10)

2.α) Στο πλαίσιο της διερεύνησης της ουσίας και των γνωρισμάτων κάθε πολιτεύματος, το πρώτο πράγμα προς εξέταση είναι η έννοια της πόλης. Γιατί;

(Μονάδες 5)

β) Δε μπορεί κανείς να αποφανθεί με βεβαιότητα για το περιεχόμενο της έννοιας «πόλη», αν πρωτίστως δεν εξεταστεί μια άλλη έννοια. Ποια είναι αυτή και γιατί;

(Μονάδες 5)

3. Ο Αριστοτέλης, για να δώσει τον ορισμό της πόλης ακολουθεί αλλού τη γενετική και αλλού την αναλυτική μέθοδο. Να εξηγήσετε με τη χρήση παραδειγμάτων τον τρόπο με τον οποίο διερευνάται ένα θέμα με τις δύο αυτές μεθόδους.

(Μονάδες 10)

4.α) Ποια κριτήρια απορρίπτει αρχικά ο Αριστοτέλης για τον καθορισμό της έννοιας «πολίτης» και γιατί;

(Μονάδες 5)

β) Ποια είναι τελικά τα ασφαλή κριτήρια ορισμού της έννοιας «πολίτης» και πώς ορίζεται η έννοια «πόλη»;

(Μονάδες 5)

5. Ποιος είναι ο λόγος που ο Αριστοτέλης αφιέρωσε τα «Ηθικά Νικομάχεια» στη μελέτη των επιμέρους αρετών του ανθρώπου και πώς ερμηνεύεται η περιέργη για τέλος βιβλίου φράση με την οποία τελειώνει τα «Ηθικά Νικομάχεια»;

(Μονάδες 10)

6.α) Με ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω (αρκεί μία): σκοπιμότητα, διαμέρισμα, βατήρας, σχετικός, οντολογικός.

(Μονάδες 5)

β) Να γράψετε από δύο ομόρριζες λέξεις, απλές ή σύνθετες της Νέας Ελληνικής ή της Αρχαίας, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: φάσκοντες, συγκειμένων, συνεστώτων, οικήσεως, αὐτάρκειαν.

(Μονάδες 5)

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Τά μὲν ἄν ἀριστεῖα τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον, τά δέ δευτερεῖα τοῖς περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσασι καὶ νικήσασι. Καὶ γάρ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλά μὲν ἂν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ οἷα ἐπιόντα ὑπέμειναν κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὡς ἡμύναντο ταῦτα· ὁ δέ μοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον εἶναι, τούτου μνησθήσομαι, ὅτι τό ἐξῆς ἔργον τοῖς Μαραθῶνι διεπράξαντο. Οἱ μὲν γάρ Μαραθῶνι τοσοῦτον μόνον ἐπέδειξαν τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι κατὰ γῆν οἷόν τε ἀμύνασθαι τοὺς βαρβάρους ὀλίγοις πολλοὺς, ναυσὶ δέ ἔτι ἦν ἄδηλον καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμαχοι εἶναι κατὰ θάλατταν καὶ πλήθει καὶ πλούτῳ καὶ τέχνῃ καὶ ῥώμῃ· τοῦτο δὴ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν.

Πλάτωνος, Μενέξενος 241 a- b

Δ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να αποδώσετε στη Νέα Ελληνική το παραπάνω κείμενο.

(Μονάδες 20)

2. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους:

(Μονάδες 10)

- **τούτων**: κλητική ενικού στο ίδιο γένος
- **δόξαν**: γενική ενικού
- **νεῶν**: αιτιατική και κλητική ενικού και αιτιατική πληθυντικού
- **ἀνδρῶν**: κλητική ενικού και αιτιατική πληθυντικού
- **νικήσασι**: γ' πληθυντικό παρατατικού στην ίδια φωνή
- **διελθεῖν**: β' ενικό προστακτικής ίδιου χρόνου και φωνής

- **υπέμειναν:** α' πληθυντικό υποτακτικής ίδιου χρόνου και φωνής και β' πληθυντικό οριστικής μέλλοντα
- **διεπράξαντο:** ο ίδιος τύπος στον υπερσυντέλικο
- **πολλά:** το επίρρημα στους τρεις βαθμούς
- **κάλλιστον:** αντικατάσταση του επιθέτου στους τρεις βαθμούς στην ίδια πτώση και αριθμό του θηλυκού

3. α) Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των υπογραμμισμένων τύπων.

(Μονάδες 6)

β) «Τά μὲν οὖν ἀριστεῖα τῶ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον»: Να διατυπωθεί η παραπάνω φράση ισοδύναμα (με δεῖ και απαρέμφοτο)

(Μονάδες 2)

γ) «Καί γάρ τούτων τῶν ἀνδρῶν πολλά μὲν ἂν τις ἔχοι διελθεῖν»: Να τραπεί η παραπάνω πρόταση, με κάθε δυνατό τρόπο, στον πλάγιο λόγο, με εξάρτηση από τη φράση: Ὁ ἀνὴρ ἔφη....

(Μονάδες 2)